

Toespraak Bas de Roos 2017

Nationale Herdenking
15 augustus 1945

Veiligheid

Ik begin vandaag met een vraag

Wanneer voel jij je veilig?

Een betere vraag is wanneer voel je je niet veilig?

Onlangs ben ik met mijn zus, Anouk, naar een concert geweest in Amsterdam. Het einde van het concert naderde, de artiest speelde haar laatste nummer en de deuren naar de hal gingen open. Op dat moment moest ik ineens denken aan de aanslag die een week eerder in Manchester plaatsvond waarbij een terrorist zichzelf in de hal opblies aan het einde van het concert. Ik raakte in paniek. Mijn hart klopte snel in mijn keel en ik kreeg het warm. Wat als er nu ook een aanslag plaatsvindt? Even was er in mijn hele wereld niets meer belangrijker dan heel snel veilig thuis te komen. Anouk dacht hetzelfde vertelde ze. We pakten elkaars hand om elkaar niet kwijt te raken en holden zo snel als we konden het gebouw uit. Voor een meisje van 21 en jongen van 17 een ongebruikelijke actie. Pas in de auto op weg naar huis waren we echt opgelucht.

Deze ervaring van onveiligheid heb ik meegemaakt in een veilig en stabiel land zonder oorlog. Hoe zou dat zijn in een land dat in oorlog is? Ik vraag me af hoe mijn leeftijdsgenoten in bijvoorbeeld Syrië, Oekraïne en Irak het ervaren. Hoe gaan zij met hun angst om? Hoe is het om wanneer je over straat loopt elke seconde over je schouder te moeten kijken omdat je niet veilig bent. Is dat, bij het zien van een wapperend gordijn, ook echt een wapperend gordijn of is het misschien toch een sluipschutter? Is het horen van gebrom misschien een bromvlieg of komt er een helikopter aan die vatbommen naar beneden gaat gooien?

Het is maar een kleine stap om je dan ook af te vragen hoe men tijdens de 2e wereldoorlog omging met zulke dreigingen. Hoe voelden kinderen zich toen? Mijn opa en oma vertellen wel eens over hun oorlogservaringen en over 10 mei 1940 in Rotterdam.

Maar hoe was het verder weg, in Nederlands-Indië?

Gevangenen hadden slecht te eten en te drinken en wisten ook niet of er de volgende dag weer iets te eten zou zijn. Het moeilijkste lijkt me dat zij continu voor hun leven moesten vrezen. Ik heb met mevrouw van Kampen gesproken, die hier nu ook op de 3e rij zit. Wat fijn dat U er ook bij bent.

Mevrouw van kampen die tijdens de oorlog in Nederlands-Indië gevangen heeft gezeten, vertelde mij over haar angst om onthoofd te worden toen ze werd opgepakt, aangezien de Japanners daarvoor niet terugschrikten. Constant leefde zij in angst en onzekerheid, ze wist niet hoe lang de oorlog en haar gevangenschap nog zouden duren en hoe lang ze nog afhankelijk zou zijn van het onvoorspelbare doen en laten van de Japanse bewakers.

Deze angsten bestonden ook bij de mensen die gedwongen werden in de kampen te leven onder het juk van de Japanners, maar ook bij de buitenkampers die hun leven niet zeker waren. Zoveel verdriet en angst doorstaan kunnen wij nu bijna niet bevatten in ons veilige land.

- En wat deed men met het onveilige gevoel?
- Wat konden de slachtoffers er aan doen om zich toch nog een beetje veilig te voelen?
- Was er familie bij of was je helemaal alleen?

Mevrouw van Kampen vertelde mij dat ze geen contact mocht hebben met haar familie en de 2 families waar haar kinderen ondergebracht waren, waardoor zij op zichzelf was aangewezen om te overleven. Het overleven was prioriteit nummer 1, wat het leven na de oorlog zou kunnen inhouden kon je niet bedenken.

Nog een vraag die ik vandaag wil stellen is: hoe troost je iemand die zich niet veilig voelt?

Mijn zus en ik wisten het op dat moment niet zo goed. Wij waren namelijk allebei bang. Maar zelfs als er maar één van ons zich niet veilig had gevoeld, hoe troost je diegene dan? Ik kan het me niet voorstellen hoe mensen in oorlogstijd elkaar troostten. Vertel je elkaar dat alles weer goed gaat komen, hou moed! Of zoek je afeiding en moed in kleine dingetjes, een liedje, een herinnering?

Omdat men toen èn in Indië èn in Nederland zo veel angst en onzekerheid beleefde waardeer ik het des te meer dat we vandaag hier wel die veiligheid, stabiliteit en zekerheid hebben. Dat we niet elke dag weer gefocust hoeven te zijn op overleven maar ons kunnen richten op de toekomst. Dat kinderen zoals ik in een veilige omgeving kunnen opgroeien zonder zorgen en gewoon op straat kunnen voetballen, naar het strand kunnen gaan om te zwemmen en dat ik een thuis heb waar ik veilig ben, lekker te eten krijg, mijn zorgen kan bespreken en er alles aan gedaan wordt om een mooie toekomst te hebben.

Als je familie hebt of een helpende hand van anderen krijgt, is het makkelijker om te overleven.

Daarom moeten we ook mensen die zonder familie of vrienden zijn, zoals oorlogsvluchtelingen, een reikende hand bieden om ze te helpen. Wij kunnen weer wat zekerheden bieden in hun levens. Het is namelijk makkelijker als je met elkaar bent en elkaar helpt, zodat je je weer gewaardeerd en veilig voelt en samen aan je toekomst kunt werken.

Daarom is het fijn dat we hier nu met zijn allen bij elkaar kunnen zijn en elkaar kunnen steunen bij het herdenken en verwerken van alles wat geweest is. En vanwege het bestaan van dit monument kunnen we op een dag als vandaag stilstaan bij het feit hoe waardevol het is dat wij in Nederland samen onze toekomst kunnen vormgeven.

Het thema van deze herdenking is Over Leven. Het gaat hier over uw leven, iedereen met zijn eigen verhaal. Velen onder u zijn overlevende. Wij herdenken hier in het bijzonder de niet-overlevende. Ook dat gaat over hun leven.

Zonder uw overleven had ik hier niet gestaan.